

udvikling
af praksis

Faglig Refleksion i Dagplejen

Hvad vil jeg sige noget om?

1. Motivation og baggrund for arbejdet med faglig refleksion i Dagplejen.
2. Hvorfor er faglig refleksion værdifuld for kvalitet i det pædagogiske arbejde?
3. Hvordan forstår vi børns adfærd?
4. Faglig refleksion i praksis
5. De gode bevægelser – Hvad kan faglig refleksion give?

1. Motivation og baggrund for arbejdet med faglig refleksion i Dagplejen

- Har arbejdet med faglig refleksion omkring børn i trivselsvanskeligheder i 15 år – med kompetenceudvikling i skoler, i daginstitutioner og for PPR medarbejdere.
- Udgav i 2018 bogen ‘Systematisk Refleksion i Pædagogisk Praksis’ (Dafolo) – målrettet daginstitutioner.
- I 2018 forløb med dagtilbudsområde i Køge - med to dagplejegrupper i 2018.
- Behov for noget mere specifikt for Dagplejen.

1. Motivation og baggrund for arbejdet med faglig refleksion i Dagplejen

2022/23 – sideløbende:

- 1-årigt kompetenceforløb med hele dagplejen i Køge Kommune med fokus på faglig refleksion
- Bog: 'Faglig Refleksion i Dagplejen' (Dafolo) – udkommer oktober 2023.
- Centralt for begge dele: Udvikling af praksisnær refleksionsmetode helt specifikt for Dagplejen.

2. Hvorfor er ”Faglig Refleksion” værdifuldt?

- **De sidste 10+ år har en af de ting, som man ofte har sagt om kvalitet i skole og dagtilbud:**

”Det pædagogiske arbejde skal være *viden-baseret*”

- **Men hvad er viden?**

Min oplevelse er, at de fleste – bevidst eller ubevidst - tænker at ‘den rigtige viden’ er noget med:

Pædagogiske teorier, fagbøger - noget der kommer fra forskning, universiteter eller professionshøjskoler.

2. Hvorfor er ”Faglig Refleksion” værdifuldt?

Socialstyrelsens Årskonference (Nov. 2019) med temaet: ”Dagtilbud af høj Kvalitet”

Professor Ane Qvortrup (SDU) om ”viden og kvalitet i Dagtilbud”:

- ”Vi skal til at forstå ‘Viden-begrebet’ bredere”.
- ”‘Viden’ er også ‘lokalt produceret viden’” (den som bliver skabt i den konkrete kontekst – i den konkrete dagpleje, den konkrete daginstitution).
- ‘Lokalt produceret viden’ er den viden, der skaber størst udvikling.
- Derfor: Evnen til ‘faglig refleksion’ er det vigtigste parameter for god kvalitet i dagtilbud.

3. Hvordan forstår vi børns adfærd?

De to grundmåder at forstå barnets adfærd:

Individperspektiv

Tager udgangspunkt i forklaringer **inde i barnet.**

Systemperspektiv

Tager udgangspunkt i barnets **samspil med omgivelserne.**

3. Hvordan forstår vi børns adfærd?

Skifte ...

.. fra
"Det vanskelige barn"

.. til
"Barnet i vanskeligheder"

Ubevidst afkobling fra barnets udfordringer ved individ-perspektiv ...

Man kommer til at placere det hos barnet:

”Hun er meget følsom” eller ”Hun er meget stædig”.

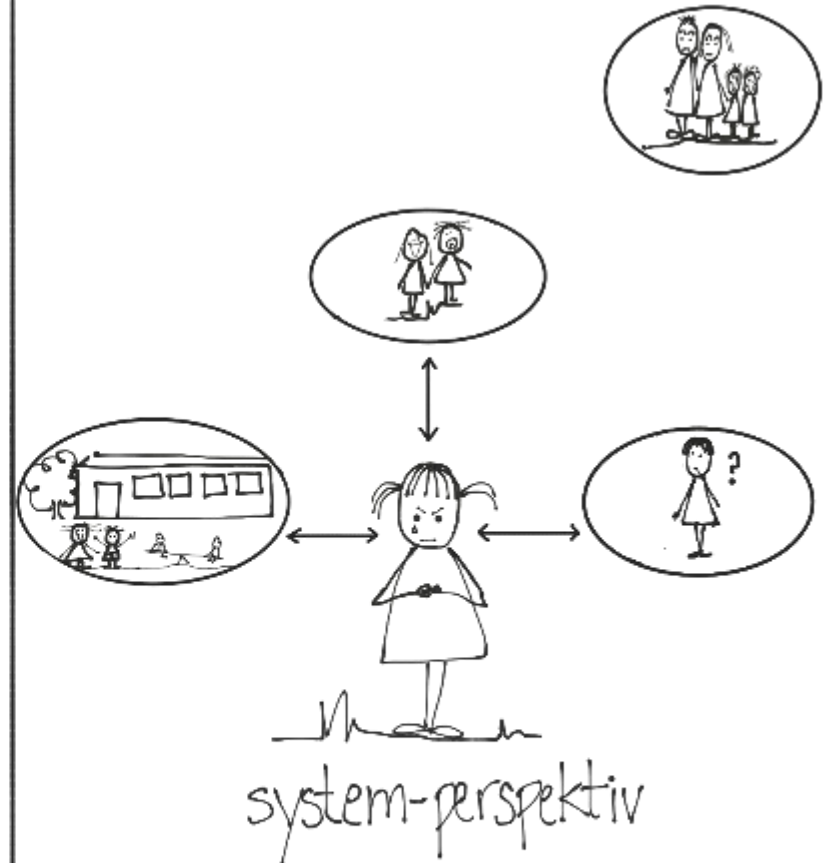
○ **Man kommer til at placere det hos forældrene:**

”Forældrene stiller heller ikke de store krav til ham .... han får lov til at gøre det han vil ..... ”

○ **Man kommer til at placere (løsningen) hos PPR:**

”Vi skal også have indstillet ham til PPR... Vi skal have taget ham op med psykolog, tale-høre, fys, etc.”

3. Hvordan forstår vi børns adfærd?

udvikling
af praksis

4 Faglig refleksion i praksis

- Hvem deltager i en refleksionsproces?
- Hvilke sager kan man tage op?
- Step 1 - hvordan formulerer vi barnets vanskeligheder?
Tolkninger vs. Observeret adfærd
- Step 3 - Hvordan finder vi mønstre i barnets adfærd

4. Hvem deltager i en refleksionsproces?

To personer deltager i en refleksionsproces:

- En dagplejer, der ønsker refleksion omkring en udfordring eller bekymring omkring et barn.
- En person, der stiller spørgsmål og styrer processen

I forløbet i Køge:

- De første 8 måneder af forløbet deltog alle dagplejere (delt op i fire grupper).
- De sidste 2 måneder intensivt træningsforløb for mindre gruppe dagplejere (10 pers.) ift. at blive 'refleksionsvejledere'.

udvikling
af praksis

- Vigtigt! Refleksionsvejlederen er ikke faglig ekspert – men god til at styre processen og stille spørgsmål

4. Hvilke 'sager' kan man tage op?

Hvilke 'sager' kan man tage op i faglig refleksion?

- 'Problemer'/bekymringer for et barn!
- "Udfordringer"

Både store og små 'sager'!

Dagplejer: "Der er jo en hel masse ting, der ligger i en gråzone: Ting, som vi går og bokser med - og som vi ikke tager op med lederen eller dagplejepædagogen".

Så ... Måske er det at arbejde med faglig refleksion også noget med at skærpe bevidstheden om, hvilke ting vi kan kigge på ift. at justere vores praksis og styrke barnets trivsel og udvikling.

5. Refleksionsmetoden i 4 steps

Step 1 – Barnets Observerede Adfærd ('Udfordringen')

Step 2 – Konsekvenser af barnets adfærd

Step 3 – Mønstre i barnets adfærd

Step 4 – Tiltag

Step 1 – Formulering af barnets udfordringer

Hvordan formulerer vi barnets udfordringer?

- Tolkninger vs. observeret adfærd

Formulering af barnets udfordringer

Tolket adfærd vs. Observeret adfærd

Typen af tolket adfærd (og 'forklaringer'):

- Han/hun er.....(dominerende, følsom.. etc.).
- Tolkede intentioner ("Hun vil gerne have opmærksomhed ..").
- Vores egne oplevede udfordringer (ex: "Han er svær at motivere ..").
- Samlebetegnelser/diffust (ex. "Han har en udadreagerende adfærd.").
- Situationsforklaringer: ("Han slår, fordi/når ..").

Observeret adfærd:

- Konkret beskrivelse af, hvad barnet gør – noget man kan tage et billede af eller optage på diktafon (ex: Han græder, hopper, taler højt ..).

Tolket adfærd vs. Observeret adfærd

Tolkninger

Han vil gerne bestemme.

Hun er ikke interesseret i de andre børn.

Hun er et meget følsom barn.

Han er meget stædig.

Tolket adfærd vs. Observeret adfærd

Tolkninger

Han vil gerne bestemme.

Hun er ikke interesseret i de andre børn.

Hun er et meget følsom barn.

Han er meget stædig.

Observeret adfærd

Han slår.

Hun går alene.

Hun græder ofte.

Han gør ikke det, vi beder Ham om.

Formulering af barnets udfordringer

Hvorfor/hvordan har vores formuleringer så stor betydning?

(*"Han er meget stædig"*) Ubevist betydning for:

- Hvordan vi forstår barnets udfordringer.
- Hvilke handlemuligheder vi ser.
- Hvad vi gør.
- Hvor konkret eller diffust det bliver.
- Vores empati og følelser for barnet.

Observeret adfærd

Step 1 er:

- Oversætte de tolkende udsagn til barnets konkrete (observerede) adfærd.

Så hvordan oversætter vi tolkninger til observeret adfærd?

Med eksemplet: "Han er stædig...."

"Hvad er det konkret, som han gør, der giver dig oplevelsen af, at han er **stædig**?"

eller...

"Når du oplever, at han er **stædig**, hvad er det så konkret, han gør?"

Observeret adfærd

Typiske eksempler på observeret adfærd:

- Hun græder.
- Han skubber.
- Hun går væk
- Han bider.
- Hun går tæt ved/hen til den voksne (dagplejeren).
- Han tager legetøj fra andre børn.
- Hun går alene/leger ikke med de andre børn.
- Han gør ikke det jeg beder ham om.

Step 3 – Finde mønstre i barnets adfærd

Finde mønstre i barnets adfærd

3 metodiske tricks:

A) "Hot spots" – Hvor og hvornår sker adfærden oftest?

B) "Virker/virker ikke" – Dagplejerens egne handlinger i de konkrete situationer.

C) Forskelle og undtagelser i mønstrene.

A) At finde ”Hot spots”

- Find de 1, 2 max. 3 konkrete ‘tidsrum’, hvor adfærden **oftest** forekommer.
- Zoom ind og find lige præcis de situationer, hvor adfærden forekommer oftest.

A) At finde ”Hot spots”

Eksempel - Pige 1 år og to måneder:

→ Udfordring:

- “Hun vil gerne bestemme”, “Det er også hende, der bestemmer tingene derhjemme”, “Hun skriger, når hun ikke får sin vilje”. “Hun skriger lige så snart jeg rejser mig, går eller sætter mig ned”, “Det går lige i nervebanerne og tager også de andre børn med”.

Observeret adfærd:

- Hun græder.

Hot spots/Hvornår?

- “Det sker hele tiden” og “Det kan ske hele dagen”.
- Forklare det med tidsrum og spørger ind til et bud på en topscore:
  - “Jamen, det er klart der mellem 9.30 - 11.00”

A) At finde "Hot spots" - eksempel

- **Spørg videre konkret ind til tidsrummet – viser sig mere specifikt at være tidsrummene:**

9.30 - 9.40 - Overgang på vej på tur.

10.20 - 10.30 - Overgang efter tur.

- **Går de to tidsrum kronologisk igennem:**

Viser sig alligevel næsten aldrig at være, når de skal afsted (9.30-9.40).

4 ud af 5 gange hun græder på hele dagen, er det i tidsrummet: 10.20 - 10.30 - Overgang efter tur.

- **Så går vi situationen endnu mere minutiøst igennem:**

Det viser sig at være lige præcis der, hvor dagplejeren kommer ind udefra, og hun bliver sat ned på gulvet i entreen.

A) At finde ”Hot spots”- hvad er fidusen?

- Blive meget konkret.

- Have mulighed for at gå i dybden med hvad der sker i samspillet.
- Hjælp til at eget gøre vores nye tiltag meget konkrete og effektive.

B) ”Virker/virker ikke”

- Spørg ind til hvad dagplejeren gør eller har gjort i de konkrete situationer.

- Herefter: Virker det eller virker det ikke?

B) ”Virker/virker ikke”

Her eksemplet fra entreen:

Så hvad gør du typisk der?

D: Jeg sætter hende på gulvet, mens jeg tager tøjet af de andre børn.

Virker det eller virker det ikke?

D: Nej, altså hun begynder at græde – så det virker ikke.

Har du prøvet andre ting?

Ja, så har jeg prøvet at tage de andre børn ind først og lade hende vente i barnevognen.

Virker det eller virker det ikke?

D: Nej, det virker heller ikke.

B) ”Virker/virker ikke”

Kan du huske en gang for nylig, hvor hun ikke græd i den overgang?

D: Nej .. jo faktisk forleden, da vi kom hjem fra besøg hos min kollega. Men der havde vi spist, inden vi gik derfra, så måske var hun ikke så sulten.”

Gjorde du noget andet i situationen end du plejer?

D: Hmmm, jo faktisk. Der havde jeg taget barnevognen ind i bryggerset. Og så sad hun der, mens jeg tog tøjet af de andre børn. Så hun kunne se os. Det var måske det.”

B) "Virker/virker ikke"- hvad er fidusen?

- Sætte fokus på egen ageren i et samspil.

- At få øje for de ting, vi gør og der ikke virker (og som vi måske gør igen og igen).
- Måske få øje på ting, som vi har gjort og der virkede.

C) Undtagelser i mønstre

- Finde enkelte undtagelser i det vi ellers opfatter som et mønster.

eller...

- Finde forskelle i mønstrene.

C) Undtagelser i mønstre

- *"Det sker altid, når vi er på tur."*
- *"Det sker altid, når vi skal spise."*
- *"Det sker altid, når et af de andre børn bliver hentet"*

"Kan du komme i tanke om en tur, hvor det ikke gik galt?"

"Ja, forleden, da vi ..."

"Hvis vi så det med barnets øjne – var der noget anderledes ved denne tur ift. øvrige ture?"

C) Undtagelser i mønstre

Eksempel - Dreng på 2 1/2 år:

→ Udfordring/bekymring:

"Ikke noget samspil med de andre børn – overhovedet"
"... der skal ikke komme nogen og lege med, der skal ikke komme nogen og grave sammen med ham. Så bliver han gal på dem – det gider han ikke. Det er sådan lidt en-spænder-agtigt. De ting, han synes om, er ting, som han kan gøre selv." "Han er ikke glad."

Dagplejeren har gjort rigtig meget for at prøve at få samspil mellem børnene – og talt med dagplejepædagogerne om det mange gange.

Observeret adfærd:

Han går for sig selv.

C) Undtagelser i mønstre

Spørger ind til de mange forskellige sammenhænge og aktiviteter de er i for at finde undtagelser, hvor der er bare lidt samspil med andre børn – men der er ingen.

Kan du komme i tanke om nogen sammenhænge overhovedet, hvor der er samspil med andre børn?

"Nej, altså ikke umiddelbart, men altså..... jo, jeg ved, at når han har været i gæstepleje hos nogle af mine kollegaer, som har store drenge, der får jeg tilbagemelding om, at han er rigtig, rigtig glad og det er gået virkelig godt. Ja, der har jeg faktisk fået mange gode historier om, at han har leget rigtig godt med deres drenge."

Med Williams øjne, hvad tænker du forskellen er på at være i samspil med børn hos dig og i gæsteplejen?

"Ja, jeg tror det har rigtig meget at gøre med forskellen på alderen på de børn. Det er drenge og så er de på hans egen alder. Og det er også nogle bullerbasser, og det kan han godt li'. Og hos mig er det jo små børn - de er kun 1 1/2 år ..".

C) Forskelle i mønstre

Eksempel - En dreng på 2 ½ år:

→ Udfordring/bekymring:

"Han har meget lidt sprog."

Observeret adfærd:

"Han taler ikke".

Dagplejeren arbejder målrettet med sprogstimulering og tale-høre pædagogen er også inde over. Men dagplejeren oplever, at der er meget lidt respons fra barnet, og det er svært med sprogstimuleringen.

Da Dagplejeren fortæller om, hvad hun gør, og hvad hun ikke gør, siger hun bl.a.: "**Det virker på to-mands hånd.**"

C) Forskelle i mønstre

”På to-mandshånd”.

Har du nogle konkrete eksempler på, hvor det fungerer godt på to-mandshånd?

Har du nogle konkrete eksempler på, hvor det ikke fungerer på to-mandshånd?

Fungerer godt:

Kørte sand
Gyng
Fodre fugle

Fungerer ikke:

Duplo
Dyrekasser
Tøj på

Mønstre:

- Ude
- Fysisk
passiv
Vi er naturligt
sammen
om noget

Mønstre:

- Inde
- Sidder stille
- Mere ”skoleagtigt” –
fokus på sprog

C) De gode 'bevægelser' – Hvad kan faglig refleksion give?

FRA

- Fokus på barnet og forældrene
- Tolkninger, forklaringer og (hurtige) løsninger
- "Det er ikke så alvorligt" eller "det går over"
- Brug for "ekspert-råd" (fra dagplejepædagog, leder eller PPR)

TIL

- Fokus på samspil og egne handlemuligheder
- Åbenhed, nysgerrighed og undersøgelse af mønstre... før vi tænker i tiltag
- Tidlig indsats.
- Dagplejeren finder selv de gode veje via egne erfaringer, faglighed og kendskab til barnet

